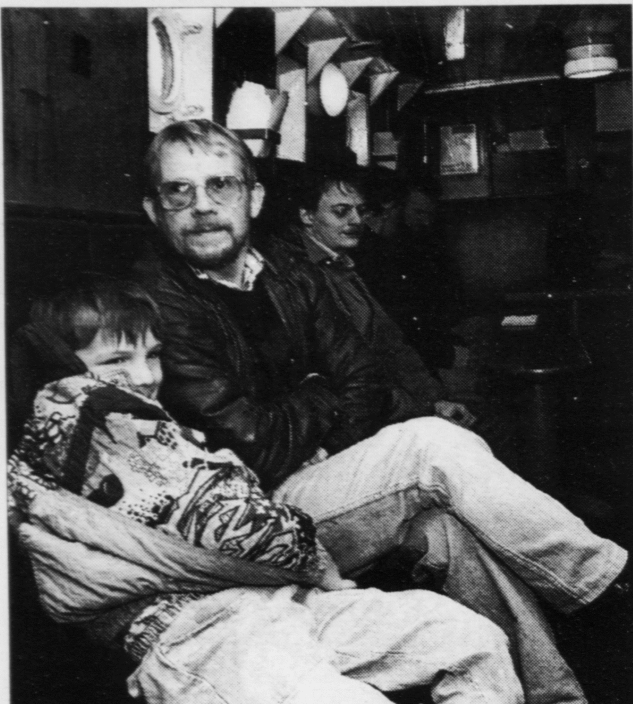

Samgonguskjalið leggur upp til, at tiltøk verða gjørd fyrri at bøta um trivnaðin á smáplássum. Ferðasambandið er altavgerandi fyrri at fólk stöðast, men bara farleiðin um Leiviskjörð, Skopunarfjørð og Suduroyarfjørð verða beinleiðis nevndar í skjalinum. Mynd umborð á Másanum

Samgonguskjalið:

Betri trivnaður á útoyggj

TURID KJØLBRO

Í samgonguskjalinum, sum Tjóðveldisflokkurin, Fólkaflokkurin og Sjálfstýrisflokkurin undirskrivaðu um vikuskiftið, stendur undir brotinum um vinnuligar karmar, at besta grundarlagið undir samfelagnum er virkseimi og trivnaður á øllum plássum í landinum. Útjadarin er í eini serligari stöðu. Samgongan er samd um, at neyðugt er at fremja verulig tiltøk, um útoyggjum og smáplássum skal vera liv lagad.

Tann 24. februar í ár legði Jóannes Eidesgaard vegna Javnaðarflokkin fram uppskot til samtyktar um lógávu um stuðul til útoyggjar. Tá ið figgjarlógin fyrri 1998 varð samtykt, varð eitt uppskot frá Javnaðarflokkinum upp á 1 millión krónur samtykt til at stuðla útoyggjar. Í viðmerkingunum varð sagt, at jättanin er til tess at útlíkna meir-kostnaðin av at flyta fastbúgvandi, olju og farm. Stöðini, talan verður um, eru tey, har tað er ein meir-kostnaður í mun til flutningin við høvuðsfar-

leiðunum. Í uppskotinum varð heitt á lógmann, sum umsitur samferðslumál, um at skunda undir, at málið varð avgreitt samsvandi til, ið verður sagt í samtyktu figgjarlógin. Vegna lógmann legði Eilíf Samuelsen, landsstýrismaður, fram uppskot 5. mars um lógtingslóg um útjavningarstuðul til útjadararøki. Fyrsta viðgerð var 13. mars og uppskotið varð beint í Mentanarnevndina. Men málið fall burtur, tí lógtingsval varð útskrivað.

Sambært uppskotinum varð landsstýrismanninum í samferðslumálum heimilað at gera avtalu við almennu flutningsfelögin um at útlíkna ein part av meir-kostnaðinum av at flyta fastbúgvandi, olju og annan farm til útjadararøkin. Sambært lógaruppskotinum eru útjadararøkin at skilja sum Fugloy, Svínø, Mykines, Gásadal, Hest, Koltur, Skúvoy og Stóra Dímun.

Í viðmerkingunum verður sagt, at tað er dýrari at búgva á útjadararøkinum. Í sambandi við tingviðgerðina áðanandi tingið, at neyðugt er at veita stuðning fyrri at

varðveita eitt rímligt búleikamynstur í Føroyum, og figgjarnevndin setti fram uppskot um at jätta 1 mill. krónur til endamálið. Jättanin skal brúkast til at útlíkna meir-kostnaðin av at flyta fastbúgvandi, olju og farm. Stöðini talan er um, eru tey, har tað er ein meir-kostnaður í mun til flutningin við høvuðsfarleiðum. Áttalan er at Vinnu-málastýrið ger avtalu við Strandfaraskip Landsins og Turlutnastuna hjá Atlantisflog, soleiðis at kostnaðurin fyrri farmaflutning lækkar, og at landsstýrið síðan endurrindar hesum fyrirkomum inntøkumissin, sum svarar til í mesta lagi 1 mill. krónur. Sum fastbúgvandi er at skilja tey fólk, sum eftir reglunum í skattalógin hava fastan bústað á hesum plássum.

Sum nevnt eru pengar jättaðir á verandi figgjarlóg til endamálið. Tað næsta sum eigur at henda er, at landsstýrið leggur uppskotið til lógtingslóg um útjavningarstuðul til útjadararøki fyrri aftur tingið til endaliga avgreiðslu.

Tummas Frank Joensen, Skúvoy:

Síggi ljóst upp á framtíðina

– Vit eru í teirri hepnu stöðu, at fólkatalið veksur. Fáa vit somu kor, treytir og umstøður, sum onnur í landinum, ber væl til at búgva á útoyggj, sigur Tummas Frank Joensen úr Skúvoy

TURID KJØLBRO

– Tað fyrsta, sum eigur at verða gjørt fyrri at tað verður liviligi á útoyggj er, at vit fáa somu kor sum onnur. Vit gjalda 4,65 krónur eyka fyrri liturin av olju, 20 oyru eyka fyrri kilo av kraftfóðri, og vit gjalda fyrri at senda skinn og annað av oygni. Vit mugu hava sama rætt, tá ið vit hava somu skyldir, tí vit gjalda sama skatt sum øll onnur.

– Í dag er ferðasambandið gott, men ymiskt er, sum kann gerast betri, soleiðis at tað ber til at búgva í Skúvoy og kanska arbeida á Sandi, sigur Tummas Frank Joensen í Skúvoy, sum mangan ger vart við seg í orðaskifti um livilíkindi á smáplássum.

Lestrarstuðulin til fólk undir útbúgving er nú broyttur og tað merkir, at ung undir 18 ár fáa ongan stuðul.

– Bara í hesi kommununi eru eini fyra ungfólk, sum mugu koma heimaftur um foreldrini ikki klára at veita teimum peningaligan stuðul. Í oygni eru eingi tilboð til tey og einki arbeiði av nokrum sum helst slag. So mugu tey á biddaragond á Almennastovuna ella á ALS fyrri at fáa eitt ella annað. Tey eru líka góðir borgarar sum tey, ið búgva í Havn. Men havnarborgarin hevur 40 % meiri í inntøku enn borgarin, sum býr í Skúvoy – av almennum pengum. Hvat eru almennir pengar? Tað er tað sum eg og onnur her gjalda í skatti, sum búgva úti á bygd, sigur Tummas Frank Joensen.

Kjøtt istaðin fyrri mjólk
Av veruligum tiltøkum, ið samgonguskjalið leggur upp til skulu setast í verk, soleiðis at tað verður liviligi á smáplássum, eru nøgv. Útjadararøkin eru nærri tengt at tí, jørðin gevur enn fólk á meginlandi-

num. Í samgonguskjalinum stendur somuleiðis, at landbúnaðurin skal styrkjast við tí endamáli, at Føroyar gerast mest møgult sjálvbjargnar við landbúnaðarvörum. Jørðin skal gagnnýttast betri og jarðarlóggávan skal endurskoðast, so hon gagnar smærru plássunum, og umstøðurnar hjá festibóndum verða greiðari.

– Eitt kundi verið, at útoyggjarnar halda uppat við at framleiða mjólk og ístaðin sleppa at framleiða alt tað føroyska kjøtið. Tað hevði verið ein góð loysn. Tann dagin tað loysir seg at framleiða neytakjøtt í Føroyum við verandi lóggávu, so gevast bóndurnir inni á meginlandinum at selja mjólk og fara ístaðin undir kjøttframleiðslu.

– Tað eru fyrimunir og vansar við at privatisera jarðarbrúkið. Í summum førum er tað gott, men í øðrum førum er tað heilt ómøgult. Tann, sum hevur arbeiði ein garð upp og einki skyldar, skal keypa garðin fyrri millióna upphædd, meðan tann sum hevur lánt eina rúgvu av pengum og ikki hevur gjørt nóg mikið fyrri at gjalda niður, skal bara yvirtaka lánini og so er tað lúðugt, sigur Tummas Frank Joensen.

Onnur vinna

Smápláss og útoyggjar hava í øldir havt fugl sum íkast til húsarhaldið. Lomvigin var í síni tíð friðaður, tí stovnurin var hótur. Eini 55–60 arbeiðspláss vóru knýtt at fuglinum í Skúvoy.

– Hesi arbeiðsplássini eru burtur, tí fuglurin er ikki komin aftur í sama mun. Men tað ber ikki til at broyta lóggávuna, tí tað eru so nógvar oyggjar, sum hava tingmenn, ið ikki vilja tað. So mikið av fugli er kortini til, at menn kundu fingið loyvi til at fingið eitt kók. Skúvoyingar hava kanska ikki smakkað lomviga tey

síðstu 20–25 árin, sigur Tummas Frank Joensen.

– Eisini hevði borið til at gjørt ein hósnafarm. Vit hava nóg mikið av seiði og lunda, havhestaegg og lomvigaregg. Alt slíkt kundi verið ein bati, so fólk kundi livað her.

– Tað er livandi á smáplássum í dag um vit virka fyrri, at tað ikki er dýrari at búgva her enn á meginlandinum og vit fáa eina brúkiliga samferðslu. Vit eru í teirri hepnu stöðu, at fólkatalið er økt heldur enn minkað. Og tí síggi eg ljóst uppá framtíðina at búgva í Skúvoy, sigur Tummas Frank Joensen.

Nógva staðni hava vit sæð, at fremmandafólk, tað vil siga fólk, sum ikki hava tilknýti til staðið, hava keypt jørð á smáplássum og útoyggjum. Sum vera man eru útoyggjafólk ógvuliga hørm um tað.

– Tað er sera umráðandi, at fólk sum búgva aðra staðni ikki keypa jørðina. Tey, ið búgva á plássunum mugu hava loyvi til at varðveita og brúka jørðina. Vit eru ikki úti eftir at lóggeva á økinum, men vit krevja, at keypir tú jørð í til dømis í Skúvoy skalt tú eisini gjalda skatt í oygni. Men tað tora myndugleikarnir ikki at gera, kanska tí teir sjálvir eru blandaðir uppí slíkt. Ert tað nóg gott at keypa eina gyllin í Skúvoy, er tað eisini nóg gott at gjalda skatt her. Hinvegin kundi ein loysn verið, at tey uttanbígga fólk, sum eiga jørð í oygni, antin leggja pengar eftir seg í kommunukassan ella gera eitt hvørt arbeiði fyrri hagan ella bygdina. Tað hevði verið eitt gott gerðabýti. Hitt kann ikki vera rætt, sum vit hava sæð til dømis í Mykinesi, at uttanbígga fólk koma og taka alt sum oyggin gevur, sigur Tummas Frank Joensen at enda.

